

03.7

-37-

829

203.7

F-37 ✓

ՄԱՏՉԵԼԻ ԲԱՐՈՋՆԵՐ

Հայ ժողովրդականաց կարդալու համար

«Ոչ միայն հացով կապրի մաքուր»
այլ Աստուծոյ բոլոր խօսքով»
(Ղուկ. Դ. 4)»

Ա.

ՏԵՏՐԱԿ

Մ. Ե. Բարխուսարեան

Տպագրուած Նոր—Արմաիրցի Մեծ. Մանուկ—աղա
Կարապետեան Տերիմ—Օղլեանցի ծախով

Հրատակում

Տ. Տ. ՄԿՐՏՁԻ Ա.

ԷԵՀԱՓԱՌ ԵՒ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՎԵՂԱՐԾԱՊԱՆ

Տպարան Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի

1900

1048
36143

2000

2010

11538

Дозволено Цензурою, 31 Марта 1900 г. г. Тифлисъ.

«Ոչ միայն հացով կապրի մարդ, այլ Աստուծոյ բոլոր խօսքով»:

Նորին Սուրբ Օծուծիւն Վեհափառ Հայրապետն և ծայրագոյն Պատրիարք Կաթողիկոսն ամենայն Հայոց Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. Նոր—Արմաւիրցի բարեպաշտ Մանուկ—աղա Կարապետեան Տէրիմ-Յղլեանի ազգօգուտ բաղձանքը լցունցանելու հաճութեամբ, բանաւոր հրամայեց ինձ նուստիս զրել Մատչելի Զարոգներ, որք հետզհետէ տետրակներով տպագրուելու են Մայր—Աթոռոյս տպարանումն:

Որքան հնարաւոր է, կաշխատեմ պարզ և հասկանալի անել Աստուծոյ խօսքերը հայ հասարակութեան: Մարմնաւոր կերակուրներն և ըմբեղներն սնունդ են տալիս մեր մարմնոյն միայն, իսկ Աստուծոյ խօսքերն ոչ միայն սնունդ են տալիս մեր հոգիներին, այլ և լսել են տալիս մեզ Աստուծոյ պատգամները, զօրացնում են մեր մէջ ճշմարիտ հաւատը, յոյսը և սէրը, իբրեւ լուսատու ճրագներ լուսաւորում են մեր երկրաւոր կեանքը, կըթում են մեր շարին հակամէտ միտքը, ազնուացնում են մեր սրտերը, փայլեցնում են մեր բանականութիւնը, սանձահարում են մեր անվայել ըզ-

զացմունքները և իշխելով մեր բոլոր զգայարանաց վերայ՝ առաջնորդում են մեզ դէպի բարին, դէպի օգտակարն և դէպի Աստուծոյ հաճելի ճանապարհն՝ մեր մարմնաւոր կեանքումս:

Ազերսանօք աղաչում եմ որ մարդացեալ Յիսուս Քրիստոս Փրկիչն՝ իւր Ամենասուրբ Հոգու շնորհքը սփռէ և ծաւալէ մեր ամենուս սրտերի, մտքերի և հոգիների վերայ, որ կարողանանք զօրացեալ հաւատով լսել Աստուծոյ խօսքերը, գործքով կատարել Նորա կենսատու պատուէրները և սուրբ Հրեշտակաց նման աստուածահաճոյ վարքով և բարքով լինիլ Աստուծոյ որդիներ:

Մ. Ե. Բարխուսարեանց

Ս. ԳԱՐՈՋ

«Համբերութեամբ պէտք է գնանք դէպի այն պատեհազմն, որ կայ մեր առաջ. պէտք է նայենք հաւասոյ Զօրագլուխ եւ կասարոյ Յիսուսին» (Եբր. ԺԲ. 1—2):

Մարդ կազմուած է մարմնից և հոգուց: Ինչպէս կայ մարմնաւոր զօրք, զօրապետ, հազարապետ և զինուորութիւն, նոյնպէս էլ կայ հոգեւոր զօրք, զօրագլուխ, հազարապետ և զինուորութիւն: Դուք տեսած կը լինիք թէ աշխարհիս մարմնաւոր թագաւորներն ինչպէս են կրթում, սովորցնում և պատերազմի վարժեցնում իւրեանց զօրքերը և հազարապետները: Այնպէս էլ երկնքի թագաւոր Յիսուս Քրիստոսն կրթում, սովորցնում և հոգեւոր պատերազմի վարժեցնում է իւր հոգեւոր զօրքը և հազարապետները: Ամեն ուղղափառ քրիստոնեայ— թէ՛ մարդիկ և կանայք, թէ՛ աղայ և աղջիկ—երբ մկրտուում են Ամենասուրբ Երրորդութեան անուամբ «Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ» և դրոշմուում Սրբալոյս Միւռոնաւ, զինուոր են գրուում Քրիստոսին և մտնում Նորա Սուրբ Խա-

շի դրօշակի տակ ինչպէս բարի զինուոր Բրիտանի» (Բ. Տիմոթ. Բ. 3):

Դուք անսած կը լինիք որ մարմնաւոր թագաւորներն, մարմնաւոր զօրապետներն և մարմնաւոր զինուորներն ունին մարմնաւոր զէնքեր, ինչպէս են սուր, թուր, հրացան, թնդանօդ, գնդակ և վառօդ և սուին (խիշտ)։ Թշնամի թագաւորների և զօրքերի հետ կռուելու և իւրեանց հայրենիքը և երկիրը և տէրութեան պատիւը ազատ և բարձր պահելու համար։ Ծմանապէս Յիսուս Բրիտանոս երկնքի և երկրիս աստուածային թագաւորն, իւր հազարապետ Առաքեալներն, և իւր ամեն հոգեւոր զինուորներն ունին աստուածային զէնքեր, որք են միշտ արթուն կենալ մոքով։ անպակաս աղօթել, կատարեալ հաւատք ունենալ փրկութեան վերայ, տոկուն համբերութիւն, հաստատ յոյս և անխախտ սէր, և շարունակ կարողալ սուրբ զեղքը, որ Սուրբ Հոգուն սուրն է։ Որովհետեւ մեր այս հոգեւոր պատերազմն մի օրուան, մի ամսուան և մի տարուան պատերազմ է, այլ երկարատեւ կռիւ է, որ սկսուում է մեր խելքն հասած օրից մինչեւ մեր մեռնելու օրն շարունակ տեւում։ Այս պատճառաւ մենք պէտք է միշտ զինուած լինիք այդ աստուածային զէնքերով և պատրաստ ասում է Պօղոս Սրբազան առաքեալն. Մեր պատերազմն մարդիկ սպանելու և արիւն թափելու պատերազմ է, մենք գործ չունինք մարդիկ սպա-

նելու և անմեղ արիւն թափելու հետ, այլ մեր պատերազմն մեղքերի և մոլութեանց իշխանութիւնների հետ է, չար կրքերի և հոգեկորուստ ցանկութեանց պետութիւնների հետ է։ Աստուծոյ թշնամի սատանաների հետ է, որ Աստուծոյ ահեղ հրամանաւ երկնքից վար թափուեցան և աշխարհիս ակզբից մինչեւ աշխարհիս վերջն պատերազմած են, պատերազմում են և պատերազմելու են Ադամածին սերնդոց հետ խաւարային բռնակալութեամբ յաղթելու մեզ և տիրապետելու և իշխելու մեր վերայ և վերջապէս սպանելու մեր հոգիները և մարմինները։ Սորա համար է, որ հոգեւոր պատերազմում փորձառու և միշտ յաղթող մեր հազարապետ Պօղոս Սրբազան առաքեալն պատուիրում է մեզ հոգեւոր զինուորներիս, ասելով։ Համբերութեամբ պէտք է գրնանք զէպի այն պատերազմն, որ կայ մեր առաջ. պէտք է որ միշտ աչքի առաջ ունենանք մեր Զօրազուլի Յիսուս Բրիտանոս երկրաւոր կեանքը և ըստ այնմ առաջ տանենք մեր հոգեւոր կեանքը և բարոյական պատերազմը, որպէս զի հոգեւոր ու մարմնով զերի չընկնենք մեր թշնամեաց ձեռքն, և մեռնենք յաւիտենական մահով, վասն զի մեր հոգիների թշնամի սատանան մռնչում է առիւծի պէս թէ մեզնից ո՞ր մինը պիտի կլանէ։

Մեր Զօրազուլի Յիսուս փրկիչն մարդ եղաւ մեզ նման և իւր ծնած օրից մինչեւ յարութեան

օրն շարունակ հոգեւոր պատերազմաւ կռուեց աշխարհի մեղքերի, սատանայի, միլիթեանց և մարդոց շարութեանց դէմ: Աշխարհս՝ Յիսուսին ծնանելու համար մի հանգիստ տեղ չտուաւ, նա ծնաւ անասնոց մաղարայում: Բայց իմաստուն մոգեր, արթուն հովիւներ և սուրբ Հրեշտակներ վկայեցին և ընդունեցին որ ծնուած մանուկն, մարդացեալ երախան աստուածային թագաւոր է, աշխարհիս Փրկիչն է: Դեռ 40 օրական Յիսուս մանուկն Եգիպտոս հալածուեցաւ Հերովդէս թագաւորի սպանութիւնից ազատուելու համար, բայց Սիմէօն ծերունին և Աննա մարգարէուհին դաւանեցին նոյն Մանուկն Օծեալ, Տէր, Հեթանոսաց լոյս և ժողովրդեան փառք և աշխարհի Փրկիչ: Երդանան գետում մկրտուեց իւր ծառայ Եովհաննէս Մկրտչից՝ մեղաւոր մկրտուող մարդոց շարքում: Բայց Հայր Աստուած վերեւից վկայեց՝ որ մկրտուող Յիսուսն իւր սիրելի որդին է և Ս. Հոգին իջնելով յայտնեց որ մկրտուող Յիսուսն իւր փառակիցն է և Ս. Երրորդութեան Բ. անձն: Սատանան՝ քառասնօրաց պահոց վերջին օրերում՝ երեք անգամ փորձեց ամայի անապատումն անօթեցած Յիսուսին յաղթելու, բայց ինքն չարաչար յաղթուեցաւ Յիսուս Զօրագլխից Ս. Հոգւոյն Սրովն Աստուծոյ խօսքերովն. «Մարդ միայն հացով չապրիր, այլ Աստուծոյ խօսքով»: «Զո Տէր Աստուածը չփորձես» զրուած է որ Զո Տէր Աստուծուն միայն եր-

կրպաղութիւն անես և նա միայն պաշտես, և այն յաղթութիւնից յետոյ հրեշտակներն մօտեցան և պաշտում էին Յիսուսին: Չնայելով որ միշտ տեսնում էին Յիսուսի աստուածային հրաշքները՝ հիւանդների բժշկուելը, կադերի վազելը, կոյրերի տեսնելը, զօսացեալների և անդամալոյծների առողջանալը, մեռեալների յարութիւն առնելը, այսու ամենայնիւ Երուսաղէմի մէջ միացան ամեն քահանայապետներն, քահանաներն, դատաւորներն, ժողովուրդն և մարմնաւոր զինուորներն բռնեցին Յիսուսը չարչարեցին, տանջեցին, անարգեցին, խաչեցին, մեռցրին, ծաղրեցին և թաղեցին, գերեզմանն էլ կնքեցին: Բայց այս ամենը տարաւ Յիսուս համբերութեամբ և միայնակ պատերազմելով իւր դէմ յարուցած աշխարհի բոլոր չարութեանց, աւերեց դժոխքը, ազատեց արդարոց հոգիները, յարութիւն առաւ փառաւորապէս և կորագլուխ թողեց իւր դէմ զինուած ամբողջ յաղթուած թըշնամիները: Ահա սուր համար է որ ասում է մեր Զօրագլուխ Յիսուս Բրիստոս: «Ով որ կը համբերէ վերջին ծայր, նա կապրի» և թէ «քաջալիրուեցէք, որովհետեւ ես յաղթեցի աշխարհի»: Սուր համար է նաև որ մեր հոգեւոր հազարապետ Պօղոս առաքեալն պատուիրում է մեզ ասելով, «Համբերութեամբ գնանք դէպի այն պատերազմն, որ կայ մեր առաջ, միշտ մեր աչքի առաջ պէտք է ունենանք մեր հաւատի Զօրագլուխ Յիսուսի երկրա-

ւոր կեանքը: Համբերութեան լաւ օրինակ է մեզ համար և Յովբն:

Այս տեղ հարկաւոր է բացադրել մի խնդիր՝ համեմատելով հոգեւոր պատերազմի յաղթութիւնը մարմնաւոր պատերազմի յաղթութեանց հետ: Մենք գիտենք որ մարմնաւոր զօրագլուխներն իւրեանց զօրքի բազմութեամբ, զէնքի և թնդանօթների ուժով են զրաւում երկիրների և յաղթում իւրեանց թշնամեաց: Բայց պարզապէս տեսանք որ հաւատոյ Զօրագլուխ Յիսուս Քրիստոս, ինքն միայնակ պատերազմելով աշխարհի հետ, բոլոր մոլութեանց, մեղաց և թշնամի սատանայի հետ յաղթեց և զրաւեց նորան ամուր ճանկած ձեռների միջից մարդոց հոգիները և աւերեց դժոխքը: Ահա այսպիսի համբերութեամբ միայնակ պատերազմելով յաղթեցին մինչև անգամ սարսափելի մահուան Առաքեալք, մարտիրոսք, նահատակք և կուսանք, աչքի առաջ ունենալով աստուածային Զօրագլխի երկրաւոր կեանքը և զօրանալով ու քաջալերուելով Յիսուս Քրիստոսի անունով, որ ասաց: «Եւ ահա ահա ես ձեզ հետ եմ մինչև աշխարհի վերջանալն»: Պօղոս սրբազան առաքեալն, ինքը մեզ օրինակ տալով խրախուսում է մեզ ասելով: «Լաւ պատերազմաւ կռուեցի» կեանքիս ընթացքը կատարեցի, հաւատքս պահեցի: Այսուհետեւ մնում է ինձ համար արդարութեան պսակն, որը հատու-

ցանկութեամբ է ինձ արդար դատաւոր Տէրն այն օրերում, ոչ միայն ինձ, այլ և ամենուն, որ սիրեցին Նորա յայտնութիւնը» (Բ. Տիմոթ. Դ. 7—8):

Այժմ տեսնենք թէ ինչ զենքերով են կռուում մեզ հետ մեր հոգու թշնամի մոլութիւններն, աշխարհս, անվայել կիրքերն և չարերն, որք մեզ յաղթելու համար միաբանում են ինչպէս գաշնակից ռիւսերիմ և անհաշտ թշնամիներ: Ահա այս հոգեկորուստ զէնքերով զինուած են— հպարտութեամբ, չար նախանձով, մահաբեր քարկոծեամբ, ծուլութեամբ, ազահութեամբ, որկամոլութեամբ (չափազանց ուտել և խմելու եռեկից ընկնիլ), և կատաղի անվայել ցանկութիւններով և ուրիշ շատ տեսակ մեղքերով, անդատար կերպով պատերազմում են մեզ հետ մեր ամբողջ կեանքում: Բայց մենք պէտք է որ միշտ արթուն լինինք հոգւով և մտքով, և լաւ զինուած Աստուծոյ խօսքով: Հպարտութեան դէմ կռուելու ենք խոնարհութեամբ, «ինձնից սովորեցէք զի ես հեզ եմ և սրտով խոնարհ» ասում է Յիսուս: Որովհետեւ հպարտութեամբ կործանուեցաւ սատանան, և նոյն զէնքով աշխատում է կործանել և մեզ, ինչպէս մեր նախածնողները:

Չար նախանձի դէմ պէտք է կռուինք քարի նախանձով (այս ինչ մարդն միշտ եկեղեցի է գնում և աղօթում.— ես էլ գնամ և աղօթեմ, այս է բարի նախանձն և սորա նման ուրիշ բարի դործեր): Չար նախանձի պատճառով սպանուեցաւ Աբէլ իւր

եղբայր Կայենից, Յովսէփ—գեղեցիկ ծախուեցաւ իւր եղբայրներից և մեր նախածնողներն արտաքսուեցան Դրախտից: Այս պատճառաւ Ս. Գիրքն զգուշացնում է մեզ պատուիրելով. «նախանձաւոր եղէք այն շնորհաց, որ լաւ են, բարի են»:

Սպանիչ բարկութեան դէմ պէտք է պատերազմենք հեղութեամբ, իւր անհուն հեղութեան համար Բրիստոս կոչուեցաւ Գառն Աստուծոյ: Քանի մարդիկ զոհ եղած են Չար նախանձի և Սպանիչ բարկութեան, քանի՛ քանի՛ երկիրներ հիմնաշատակ կործանուած են սպանիչ բարկութեամբ: Այս պատճառաւ է որ Ս. գիրքն զգուշացնում է բնաւ չբարկանալ և մինչև անգամ չատել: «Ամեն մարդ, ով որ ատում է իւր եղբայրը, մարգասպան է» վասն զի չար բարկութիւնն առաջանում է ատելութիւնից:

Ծուլութեան դէմ պատերազմելու ենք աշխատութեամբ և ժրաջանութեամբ: Սողոմոն իմաստունն մըջիւնի և մեղուի մօտ է ուղարկում ծոյլերը, որ գոնէ աշխատել սովորեն այդ փոքրիկ և մէջքերն մազաչափ բարակ միջատներից, իսկ մեր Ստեղծող Աստուածն պատուիրած է մեզ միշտ աշխատել և մեր ճակատի քրտինքով վաստակած կերակրով կերակրուիլ: Բրտամբք երեսաց քոց կերիցես զհաց քո: Արքայութեան դռներն անգամ միշտ փակ են ծոյլերին համար, «Ուլից և ծուլից փակեալ է գուռն Արքայութեան երկնից»:

Ազահութեան (Թամահքեարութիւն) դէմ կռուելու ենք չափասիրութիւն պահելով մեր կեանքի մէջ: Ազահութիւնից զրկուած քանի՛ քանի՛ եղբայրներ և քոյրեր կան թշուառացած, քանի՛ քանի՛ գանգատներ և բողոքներ կան մարմնաւոր դատարաններում զիջուած: Ազահութեան զոհ եղած քանի՛ քանի՛ հարազատ եղբայրներ և քոյրեր անհաշտ թշնամի եղած են միմեանց, և որ մեծն է՝ տարիներով զրկուած են սրբութիւն առնելուց՝ անհաշտ ատելութեան և ռիսակալութեան պատճառաւ, և ինչ, և ինչ: Սուրա համար է որ պատուիրում է մեզ մեր Զօրադուխ Յիսուս Տէրն, «Զգուշացէք ամեն տեսակ ազահութիւնից, . . . »:

Որկրամոլութեան դէմ կռուելու ենք չափաւոր ուտելով և չափաւոր խմելով: Սովորական ժամանակից առաջ ինքան մարդիկ մեռած են չափազանց ուտելուց և չափազանց խմելուց: Արդեօք տեսնողներին տո՛ւր է գալիս հարբած, ցեխի, ձիւնի փոշու մէջ ընկած թաւալող և բողբոլիկ խելացնոր եղածներն: Դեռ չենք ուզում ասել միւս աններելի արարմունքները: «Մի՛ արբենաք զինով, յորում է զեղխութիւն» չվարս պորկեշտս ցուցանել . . . : և այլն:

Անվայել ցանկութեանց դէմ կռուելու ենք ողջախոյնութեամբ և ժուժկալութեամբ: Անվայել ցանկութիւնն այնքան անպատուութիւն և նախատինք բերած է Մարդկութեան զլիսին, մինչև ան-

գամ ամաչում է զրել երկաթ անզգայ, բայց ամօթխած զրիչն: «Ամեն մարդ, որ պատերազմում է, վերջին ծայր ժուժկալ լինելու է»: Ողջախոհութեան և ժուժկալութեան ամենաընտիր պատկեր են Յովսէփ — գեղեցիկ և Յովհաննէս — աւետարանիչն:

Ահա այսպէս նմանութիւն կայ մարմնաւոր և հոգեւոր զինուորականութեան մէջ: Տարբերութիւնն այն է որ մարմնաւոր պատերազմներում սպանուած զինուորներն միայն մարմնով են մեռնում, իսկ հոգեւոր պատերազմում ընկածներն՝ հոգւով և մարմնով ի միասին: Ինչպէս մարմնաւոր պատերազմում քաջութեամբ կռուողներ և վիրաւորողներն նշաններ և պարգևներ են ստանում և զովասանք փայլում, իսկ թոյլ և պատերազմից փախչողներն՝ նախատինք և արհամարհանք, այսպէս է և հոգեւոր զինուորների համար:

Ծշմարիտ խօսելով հոգեւոր պատերազմներում հոգւով և մարմնով մեռածներն շատ և շատ աւելի են՝ մարմնաւոր բոլոր պատերազմներում մարմնով միայն մեռածներից:

Ընթերցող ազնիւ եղբայրներ, քոյրեր և զուակներ, ուրեմն միշտ մեր հոգիների աչքերի առաջ ունենանք Բրիստոնէլութեան հեղինակ Զօրագլուխ Յիսուս Բրիստոսը, միշտ աղօթենք և զգուշ մնանք, արթուն կենանք հոգւով և մտքով և սրտով, յաճախ կարդանք Ս. գիրքը, որ մեր հո-

գուն ներշնչէ արիութիւն և համբերութեամբ կռուենք մեր հոգեւոր թշնամեաց դէմ և միշտ յիշելով Յիսուս Բրիստոս ամենայաղթ և պաշտելի անունը և զօրանանք, քաջալերուինք և յաղթող հանդիսանանք մեր կեանքի երկարատե պատերազմում, որպէս զի կարողանանք Պօղոս առաքեալի նման ասել: «Զբարեոք պատերազմ պատերազմեցայ, զընթացսն կատարեցի, զհաւատսն պահեցի»: Այսուհետե կայ և մնայ ինչ արդարութեան պրօսկն, որում ամեն քրիստոնեայ հաւատացեալներ Աստուած արժանի անէ, ամէն:

Բ. ՔԱՐՈՁ

«Ճշագ եմ բանք Քո ոսից իմոց եւ լոյս ասն շա-
ղուաց իմոց» (Սաղ. ձԺԸ. 105):

Դաւիթ մարգարէն, փորձով տեսնելով Աս-
տուածային խօսքերի, Աստուծոյ լոյսի գերազան-
ցութիւնը, բաց է անում իւր երախտագէտ սիրտը
Աստուծոյ առաջ եւ զեզուն շնորհակալութեամբ ա-
սում, Ով Տէր Աստուած, «Բո խօսքերն ճրագ են
իմ ոտների համար եւ լոյս են տալիս իմ ճանա-
պարհներին»:

Մարդոց կէսն հողից է բաղկացած եւ միւս կէսն
Աստուծոյ Հոգուց: Այս պատճառաւ մարմինն շա-
րունակ քաշ է տալիս հոգին դէպի մարմնաւոր ի-
րերն, դէպի անասնային կիւքերն, մէկ խօսքով դէ-
պի կորստական ճանապարհն: Իսկ հոգին շարու-
նակ ձգտում է նմանիլ Հրեշտակներին, շարունակ
ձգտում է դէպի երկինք, ջանք է անում մի-
անալ իւր բանական շունչ փչող Աստուծոյ Հոգուն
հետ: Ահա այսպէս հոգին ցանկանում է մարմնոյ
հակառակը եւ մարմինն հոգու հակառակը, հոգին
աշխատում է կատարել աստուածային գործ, մար-
մինն էլ աշխատում է կատարել իւր մարմնաւոր
ցանկութիւնները: Հոգու եւ մարմնոյ այս կռիւն,
այս պատերազմն շարունակուում է մինչեւ իրարից

բաժանուին: Այժմ պարզ երևում է, որ մարդոց
առաջ այս աշխարհում բացուած է երկու ճանա-
պարհ եւ երկու տեսակ ճանապարհորդութիւն: Եր-
կու ճանապարհն եւ ճանապարհորդութիւնն էլ ան-
պատճառ պէտք ունին երկու տեսակ ծրագրի եւ եր-
կու տեսակ լոյսի:

Մարմինն անշուշտ կարեւորութիւն ունի ցե-
րեկներն արեգակի, որ լուսաւորէ իւր բնակարա-
նը, հասուցանէ իւր անդեան համար արտերը եւ
պտուղները, կարօտութիւն ունի գիշերն էլ լուս-
նի, աստեղների եւ ճրագների լոյսին, որպէս զի խա-
ւարի մէջ չմնայ, մութին մէջ չխարխափի, այս ու-
այն կողմին չգարնուի եւ չմնասուի: Իսկ հոգին, ո-
րովհետեւ Աստուծոյ պատկերն է, անշուշտ կարեւ-
րութիւն ունի Աստուծոյ ծրագրին եւ Աստուծոյ լոյ-
սին, որ լուսաւորէ իւր բանականութիւնը եւ միտ-
քը ու սիրտը եւ միշտ լոյս տայ այս կեանքի ճա-
նապարհորդութեան ժամանակ, որպէս զի այդ աս-
տուածային լուսով ուղղէ մարմնոյ ընթացքը, ան-
խտոր առաջնորդէ մինչեւ մարմնից բաժանուելը եւ
մարմնոյ նաւը անփնաս հասուցանէ մինչեւ Աստու-
ծոյ Արքայութիւնն: Հոգու այս մշտափառ ծրագն
եւ լոյսն են Աստուծոյ քերանից ելած խօսքերն:
Սորա համար է ասում Դաւիթ մարգարէն, Ով Տէր
Աստուած, «Բո խօսքերն մշտափառ ծրագ են իմ
երկրաւոր կեանքիս համար եւ լոյս են տալիս իմ
հոգեւոր ճանապարհներին: Եւ թէ, «Տիրոջ պա-
շտօնի 2

տուիրաններն լոյս են և լուսաւորում են հոգու աշ-
քերը: «Եթէ Բո օրէնքներն չլինէին իմ խօսքերն
(իմ սրտում անգիր արած և խօսած խօսքերը)
ես վաղուց կ'ըստուած կը լինէի ուրեմն»:

Եթէ համեմատենք մարմինը հոգու հետ և
մարմնաւոր ճրագը և լուսաւորները Աստուծոյ ճը-
րագին և լուսաւոր խօսքերին հետ, անհամեմատ
գերազանցութիւն կը գտնենք երկոցունց մէջ: Ի՞նչ
է մարմինն, եթէ ոչ հոգու շաւիկը, որ հոգ է դառ-
նում հոգին բաժանուելուց յետոյ, ի՞նչ են մարմ-
նաւոր լուսաւորներն — արեգակ լուսին և աստեղք,
եթէ ոչ Աստուծոյ հրամանը ձգիւ կատարող հրա-
մանակատար սպասաւորներ, որք շատ անգամ խա-
ւարուում են և որք վերջապէս սահմանուած օ-
րում խաւարելու են յաւիտեան: Ի՞նչ է ճրագի և
մոմի լոյսն, եթէ ոչ մարդոց հնարած գործիքներ,
որ ծառայում են մարդոց, բայց վերջապէս շուտ
շուտ անցնում են, հնանում են և ոչնչանում մի
օր: Ի՞նչ է հոգին, եթէ ոչ Ս. Հոգու բանական
շունչն և Աստուծոյ պատկերն: Որ անմահ է իւր
Ստեղծողի նման և յաւիտենական բոլոր արարա-
ծոց մէջ և գերազանց էակ Հրեշտակաց նման: Ի՞նչ
է Աստուծոյ խօսքն մարդոց հոգիների համար, ե-
թէ ոչ մշտավառ ջահ, անանցանելի լոյս, անխո-
տոր ղեկավար, կենսատու օրէնք, աստուածապար-
գեւ պատուէր, հոգեմնունդ զօրութիւն և սուրբ սի-
րոյ կենդանի կրակ, Կըզայ մի օր, որ երկինք ու

երկիր կանցնեն իւրեանց բոլոր զարդերով, իսկ Աս-
տուծոյ խօսքն բնաւ չանցնիր, այլ միշտ կը մնայ:
«Երկինք և երկիր անցցեն և բանք իմ մի՛ անցցեն»:

Ուրեմն մարմինն հոգու համար է և հոգին
Աստուծոյ համար: Առանց մարմնաւոր սննդեան
կը մեռնի մարմինն, և առանց հոգեւոր սննդեան,
առանց Աստուծոյ խօսքի սննդեան կը մեռնի հո-
գին: Աստուծոյ Արքայութիւնն լցուում է Աստու-
ծոյ խօսքերը լսող և կատարող հոգիներով, իսկ դը-
ժօխքն լցուում է Աստուծոյ խօսքերը լսող և հա-
կառակը գործող հոգիներով: Եթէ ամեն մարդ լը-
սէր Աստուծոյ խօսքերը և կատարէր գործքով,
դատարկ կը մնար դժօխքն:

Իմացած լինիք, սիրելիք, որ վերջին օրում
յարութիւն առնելով դարձեալ միանալու են ամեն
մարդոյ հոգի և մարմինն և միաւորուած ներկա-
յանալու են Աստուծոյ արդար դատաստանին: Այ-
նուհետեւ հոգի և մարմին միասին վայելելու են թէ՛
Արքայութիւն և թէ՛ դժօխք:

Այժմ սիրելիք, թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր, թէ՛ մարդ
և թէ՛ կին ամենքս էլ աշխատենք, որ հնազանդ
ականջով լսենք Աստուծոյ կենսատու խօսքերը, ա-
մենքս էլ աշխատենք, որ մեր մտքերի և սրտերի
մէջ սլինդ պահենք Աստուծոյ խօսքերը, աշխատենք
շատ կարգաւ ու գիրքը և չհասկացածները հարց-
նենք իմացողներին և սովորենք, որպէս զի ամենքս
էլ վերջին օրում Դաւիթ մարգարէի նման կարո-

ղանանք ասել. Ո՛վ Տէր Աստուած: Բո խօսքերն
լուսատու ճրագ եղան մեր կեանքում և լոյս տուին
մեր մարմնաւոր ճանապարհորդութեան մէջ: Ուրեմն,
Ո՛վ Տէր, մեզ էլ՝ արժանի արա Բո անձառելի Արքա-
յութեանդ, որ վայելենք Ս. Հրեշտակների հետ,
ամէն:

1008
36143

Գ. ԳՆՐՈՋ

Զգո՛յ՛ եղէք, մի՛ արհամարհէք այս փոքրիկներից
մէկը, ասում եմ ձեզ, որովհետեւ նոցա հրեշտակ-
ներն միշտ սեսնում են երկնում իմ Հօր երեսը,
որ երկնումն է: Որովհետեւ Մարդոյ Որդին եկաւ
կորուսեալները ապրեցնելու» (Մատ. ԺԸ. 10—11):

Ապփառնայում քաղաքում քարոզում էր Յիսուս
Քրիստոս: Մի քանի մայրեր իւրեանց փոքրիկ ե-
րախաները բերին Յիսուսի մօտ, որ օրհնէ իւրեանց
երախաները: Աշակերտներն թող չտուին, արգելե-
ցին, գոչէ մօտ ծելով թէ փոքրիկներն ինչ պիտի հաս-
կանային Փրկչի խօսքերից, մանաւանդ արգելք պիտի
լինին Նորա քարոզին: Երբ տեսաւ Յիսուս՝ բարկանա-
լով սաստեց իւր աշակերտներին և ասում է, «Թո՛յլ
տուէք այդ մանուկներին ինչ մօտ գալիւ մի՛ արգիլէք,
որովհետեւ այդպիսիներինն է Աստուծոյ արքայու-
թիւնն: Ծշմարիտ ասում եմ ձեզ, ով որ երկնից ար-
քայութիւնը չընդունիր ինչպէս մանուկ, չմտնիր ար-
քայութեան մէջ: Եւ երախաները առնելով իւր զիւ-
կն, ձեռնը դրաւ նոցա վերայ և օրհնեց» (Մարկ. Ժ.
13—16): Փրկիչն կամենում է այս խօսքերով մեզ
հասկացնել, որ մենք երկնքի թագաւորութիւնը

Ժառանգելու համար՝ պէտք է ունենանք մանուկներին պէս խոնարհ հոգի մաքուր սիրտ և աննենգ միտք։

Փրկիչն այս դէպքը յարմար պատճառ համարելով՝ լսողների ուշադրութիւնը դարձնում է փոքրիկների վերայ՝ ասելով։ «Զգոյշ եղէք, մի՛ արհամարհէք այս փոքրիկներից մէկը, որովհետեւ նոցա պահապան հրեշտակներն միշտ տեսնում են երկնքում իմ Հօր երեսը, որ երկնքումն է։ Մարդասէր Փրկիչի այս խօսքերից պարզ երևում է, որ ամեն մարդ և կին, ծեր և պառաւ, տղայ և աղջիկ, որ քրիստոնեայ է, ունի մի մի պահապան հրեշտակ՝ Աստուծոյ կողմից յատկապէս յուղարկուած։ Այդպէս է վկայում և Պօղոս սրբազան Առաքեալն ասելով, «Զէ՛ որ Հրեշտակներն ամենքն էլ հարկաւոր հոգիներ են, որք յուղարկուում են սպասաւորելու նոցա (հաւատացելոց) համար, որ Ժառանգելու են փրկութիւնը» (Եբր. Ա. 14)։ Ուրեմն մեր պահապան հրեշտակներն, որ գիշեր և ցերեկ հսկում և պահպանում են մեզ — մեր հոգիները — երբ տեսնում են որ իւրեանց պահպանութեան խնամոց յանձնուած մեծերն և փոքրերն արհամարհուում են ուրիշ մարդիկներից, անպատուում, վշտանում և զայթակղուում են ուրիշների չար և վնասակար օրինակներից և ապականուում վարքով և բարքով, այնուհետեւ էլ չեն կարողանում համբերել։ Այո, էլ չեն կարողանում համբերել պահապան հրեշտակներն, այլ միշտ գնում են Հօր

Աստուծոյ մօտ, հաշիւ տալիս և բողոքում, զանգատում վշտացնողների և արհամարհողների մասին և Աստուծոյ արդար բարկութիւնը շարժում։ Որ վրէժխնդիր լինի և պատժէ այն մարդիկը և կիները, որք վշտացրել, արհամարհել և զայթակղեցրել են իւրեանց պահպանած անձերը։

Որքան հոգատար, որքան խնամաճու որքան բազմագութ է մարդացեալ Յիսուան, որչափ քաղցր, որչափ ողորմած և որչափ մարդասէր է որ ծնող մարդիկներից աւելի խնամք ունի մեծի և փոքրի վերայ, հարստի և աղքատի վերայ, ծառայի և աղախնոյ վերայ։ Տեսէք թէ Փրկիչն մեզ ինչ աստիճան սիրում է որ մեզ վերայ էլ պահապան հրեշտակներ է դրել, որ պահպանեն մեր հոգիները թէ՛ քնացած ժամանակ և թէ՛ մեր արթուն եղած ժամանակ։

Քրիստոսի մի ամենամեծ շնորհքն էլ այս է մեզ համար, որ զգուշացնում է մեզ, Զգուշութիւնն միշտ հարկաւոր է մեզ, սիրելի եղբայրներ և քոյրեր, զգուշութիւն ուտելու և խմելու մէջ, զգուշութիւն խօսելու և դատելու մէջ, զգուշութիւն աղօթելու և խնդրուածքի մէջ, զգուշութիւն ընկերականութեան և գերդաստանի մէջ, զգուշութիւն մեր նիստ ու կացի մէջ և զգուշութիւն խրատելու և դաստիարակելու մէջ։ Որովհետեւ փոքրիկներն, ինչ որ սովորում են թէ՛ բարի և թէ՛ չար, թէ՛ լաւ և թէ՛ վատ, թէ՛ վարձք և թէ՛ մեղք, թէ՛ սիրել և

Թէ՛ ատեր թէ՛ յարգել և թէ՛ արհամարհել, բո-
լորն էլ մեծերից են սովորում, վասն զի ծնուած
մանուկներն իւրեանց հետ աշխարհ չեն բերում
այդ ամենը, այլ յետոյ սովորում են շրջապատող-
ներից: Ուրեմն ամեն բոպէ զգուշանալու է որ վատ
և գայթակղեցուցիչ օրինակներ չսովորեն փոքրներն:

Շատ բնական է, երբ ձեր որդիքն և աղջիկ-
ներն և մինչև անգամ ծառաներն և աղախիններն
անարգութեամբ են, անպատուութեամբ և ծեծութեամբ ու-
րիշներից, դուք չէք կարողանում տանել այդ ան-
պատուութիւնը, այլ վրէժխնդիր էք լինում: Դուք
բնաւ չէք կամենում որ ուրիշներն զպչեն ձեր ազ-
նիւ գերդաստանի և սիրասուն զաւակների պա-
տուին և բարոյականին և վշտացնեն ու դառնաց-
նեն ձեր սրտերը և հոգիները և վրդովեն սուրբ
գերդաստանը: Հաստատ իմացած լինիք որ ամբողջ
Քրիստոնեաներն, որ կազմում են մի մեծ գերդաս-
տան, Աստուծոյ զաւակներն են: Խտրութիւն չկայ
«Քանզի ամենեքին որդիք Աստուծոյ էք... չիք
խտիր, ոչ հրէի և ոչ հեթանոսի, ոչ ծառայի և ոչ
ազատի, ոչ արուի և ոչ իգի» (Գաղ. Գ. 26—28):
Այս պատճառաւ Աստուած էլ բնաւ չէ կամենում
որ վշտացնեն, անարգեն և անպատուեն իւր սիրա-
սուն զաւակները: Այո՛, հաստատ իմացած լինիք
որ Աստուած ձեզանից շատ և շատ աւելի է սի-
րում իւր քրիստոնեայ զաւակները, մինչև անգամ
սուրբ Հրեշտակներից էլ աւելի է սիրում, որ մար-

դոց վերայ կարգած է պահպան և սպասաւոր
հրեշտակներ: Սորա համար է ասում Յիսուս «մի
անարգէք այս փոքրիկներից մէկը՝ որովհետեւ նո-
ցա պահապան հրեշտակներն միշտ տեսնում են իմ
հօր երեսը, որ երկնքումն է»:

Աստուծոյ արթուն արդարեւ երկնքումն է, բայց
Աստուածութեամբ ամեն տեղ է, առանց Աստու-
ծոյ չկայ ոչ մի տեղ, «Թէ՛ ելնեմ երկինքն, Դու
այն տեղ ես և թէ՛ իջնեմ Դժոխքն, Դու այն տեղ
մօտ ես» ասում է Դաւիթ մարգարէն: Ամեն տեղ
ներկայ է Աստուած և տեսնում է մեր չգործած-
ներն անգամ «Ջանգործս իմ տեսին աչք Բո և ի
գիրս Բո ամենեքեան գրեցան» (Սաղ. ԾԼԸ. 16):

Այս տեղ յարմար է պատմել հետեւեալը: Մի
անգամ մի մարդ իւր փոքրիկ որդու հետ գնում է
գողութիւն անելու: Հայրն ասում է որդուն «Որ-
դի, լաւ նայիր և դիտիր չորս կողմերդ որ մեզ
տեսնող չլինի, ես մտնեմ այս տունն և գողանամ
իմ հաւանած իրեղեններ»: — Լաւ, հայրիկ, շատ
լաւ նայեցի և դիտեցի ամեն կողմերս, բնաւ տես-
նող չկայ մեզ: Բայց, հայրիկ, վերեւ էլ նայեցի, վե-
րեւից Աստուած տեսնում է: Այս խօսքն այնպէս
ազդում է հօր սրտի և հոգու վերայ, որ այնու-
հետեւ իսպառ թողնում է գողութիւնը մի փոքրիկ
տղայի մի պարզ խօսքի շնորհիւ և լինում բարի
մարդ:

«Որովհետեւ Մարդոյ Որդին եկաւ կորուսեալ-

ները ապրեցնելու: Ինչպէս է թուում ձեզ, եթէ մի մարդ կունենայ հարիւր ոչխար, և նոցանից մինն կմորտուի, չթողի՞ր իննսուն և ինն ոչխարները սարի վերայ և կը գնայ կորսնէ կը փնտրէ մոլորուած ոչխարը: Եւ եթէ կը գտնէ այն մոլորուած կորսուած ոչխարը, ճշմարիտն ասում եմ ձեզ, շատ աւելի կուրախանայ գտնուած մի ոչխարի վերայքան թէ իննսուն և ինն ոչխարների վերայ, որ մոլորուած և կորսուած չէին: Այսպէս Հայրս չէ կամենում, եթէ կը կորչի այս փոքրիկներից մին: Մարդոյ Որդին ինքն է Յիսուս Զրիստոս, Որ Մարիամ Ս. կուսից մարմին առաւ Ս. Հոգւով, և այսպէս Հօր Աստուծոյ Որդին մարդանալով կոչուեցաւ և Որդի մարդոյ: «Որդի մարդոյ Յիսուս» ոգորմիր ինձ» ինչպէս անուանում էին սովորաբար կոյրերն և ցաւագարներն: Ոչխար բառը լսելով չկարծէք որ իրօք ոչխար էր կորուսեալն, ամենեւին ոչ. հապա կորուսեալ էր մարդկութիւնն, կորուսեալ էր մարդըն, որ անբան ոչխարից շատ և շատ աւելի գերադանց է Աստուծոյ համար: Աստուածային հովիւն Յիսուս ինքն իւր հօտից (սիւրուից) ջոկած և կորուսած չէր այդ բանական ոչխար մարդը, հապա մարդն ինքն էր ջոկուել՝ անմոլար և Ս. Հրեշտակաց հօտիցն և Ա. ամային սխալական բնութեամբ մոլորուել, հեռացել և կորել հոգւով և մարմնով և ընկել թշնամի գայլ սատանաների ձեռքն:

Գայլ սատանաների ձեռքից՝ մարդ ոչխարի քաշած անտանելի նեղութիւնները տեսնելով, էլ չկարողացաւ երկար համբերել մարդասէր Հօր Աստուծոյ Որդին. այլ թողեց երկնքում իւր անմոլար Հրեշտակաց հօտը, իւր Հօր հաճութեամբ երկնքից իջաւ երկիրս, Ս. Հոգւով մարմին առաւ Մարիամ Ս. կուսից, և ինչպէս աստուածային հովիւ երեսուն և երեք տարի շարունակ կորուսեալ մարդու ետեից շրջեց և վերջապէս գտաւ Գողգոթայում Ս. Խաչի վերայ: Ինքն մեռաւ մարմնով խաչի վերայ և իւր աստուածախառն մարմինը պատարագելով և Ս. արիւնը թափելով ազատեց մարդու հոգին և բարձր ձայնով ասաց. «Հայր, Զո ձեռքդ եմ յանձնում իմ հոգին» (Ղուկ. ԻԳ. 46). այսինքն Հայր Աստուած զիս յուղարկեցիր, որ գտնեմ մոլորուած և կորսուած մարդու հոգին. ահաւասիկ գտայ այն հոգին՝ իմ մարմինը զոհ բերելով և զիշատիչ գայլ սատանաների ճանկերից ազատելով. ահա Զեզ եմ յանձնում, Հայր, իմ չարչարանաց արիւնով սրբազործուած մարդու հոգին: Այնուհետեւ Յիսուս Փրկիչն աւերում է դժոխքը և ազատում արդարոց հոգիները:

Ուրեմն, սիրելի եղբայրներ և քոյրեր և դուք սիրելի զաւակներս, հիմի պարզ է ամէն ինչ. հիմի տեսանք թէ ո՞րքան մեծ է Փրկչի երախտիքներն մեր վերայ: Ուրեմն այսուհետեւ ամեն ջանք գործ

դնենք, որ այլ ևս չվշտացնենք, չանարգենք, չանպատուենք մէկգմէկ, զանպատաւոր չանենք պահպան հրեշտակները. չշարժենք Հօր Աստուծոյ բարկութեան վրէժինդրութիւնը և չմոռանանք Յիսուսի Բրիստոսի չարչարանքը, խաչելութիւնը, բեկեռուիլը, ծարաւիլը, քաջախիւրդ և լեղին ճաշակելը մեր փրկութեան համար: Զմոռանանք որ Փրկչի թափած արիւննովն ազատուած ենք մեղաց և մոլութեանց զերութիւնից. մէկգմէկ սիրենք այնպէս, ինչպէս Նա սիրեց մեզ և միշտ աղօթենք՝ որ մեր ամենուս սրտերի մէջ ամեն ժամանակ վառ պահէ Աստուած իւր անսահման մարդասիրութիւնը, ամէն:

«Պատուական Է ամուսնութիւն ամենեւին եւ սուրբ անկողինք. բայց զեունս եւ գպոունիս դասի Աստուած» (Եբր. ԺԳ. 4):

Հայաստանեայց Առաքելական և Ս. եկեղեցու եօթն Սրբարար խորհուրդներից մինն է ամուսնութիւնն, որը սահմանած է սկզբունք ինքն Աստուած և անձամբ օրհնած Ադամայ և Եւայի միաւորութիւնը երկոցսնց համահաճ կամօք:

Ամենայն մասամբ պատուական է այն ամուսնութիւնն, որով զուգաւորուող փեսան և հարսն չափահաս են, որք երկուքն ևս մէկգմէկ ընտրում և հաւանում են հասուն խելքով և համահաճ կամօք. որոց միանալու մէջ չկան չհասական արգելքներ և ազգապղծութեան անպատուաբեր մերժաւորութիւն և սուրբ օրէնքից արգելուած ազգախառնութիւն և Բրիստոնէութեան նախատինք բերող պատճառ: Այժմ, պատուական է ամուսնութիւնն, որով զուգաւորուող փեսացուն և հարսնացուն զիրենք կոյս և սուրբ են պահում մինչև իւրեանց պսակուիլն և պսակադրութեան ժամանակ արած ուխտին հաւատարիմ են մնում Ս. ամուսնութեան՝ մինչև իւրեանց մահն: Ամուսնու-

Թեան Ս. շինուածքը հաստատուն են պահում
ամուսնացելոց մէջ Աստուծոյ երկիւղն, Ս. սէրն,
անխախտ հաւատարմութիւնն և ուխտի վսեմու-
թիւնն թէ՛ մարդոյ կողմից և թէ՛ կնոջ կողմից:
Այո՛, այսպիսի ամուսիններն պատիւ են բերում
իւրեանց ազգին, Եկեղեցուն, օճաղին և բարի օրի-
նակ լինում իւրեանց զաւակներին և շրջապատող-
ներին և լինում են անդամ հասարակութեան և
Քրիստոսի եկեղեցուն: Արդարեւ ամեն մասամբ
պատուական է այսպիսի ամուսնութիւնն եւ սուրբ
սոցա անկողիններն:

Ընդհակառակն ամենեւին պատուական չեն
այն ամուսնութիւններն, որի պսակողներն ան-
չափահաս են և տարիքով անհամապատասխան
միմեանց, որ միաւորութիւնը չեն ընտրում իսկա-
հաս եւ հասուն գիտակցութեամբ և երկու կողմից
համահաճ կամօք, որ նշանուողների մէջ կան չը-
հասական արգելքներ, ազգապղծութան անպատ-
ուաքեր մերձաւորութիւն, ս. օրենքից արգելուած
ազգախառնութիւն և Քրիստոնէութեան նախա-
տինք բերող առիթ: Ամենեւին պատուական չեն այն
ամուսնութիւններն, որովք զուգաւորող փեսացուն
և հարսնացուն, զիրենք կոյս եւ սուրբ չեն պահում
մինչև պսակուելու օրն և պսակուելուց յետոյ ուխ-
տազանց են լինում ս. ուխտին: Երբ պսակուած-
ներից մին հաւատարիմ է, միւսն անհաւատարիմ
ս. պսակին, կամ մարդ և կին անհաւատարմու-

թեամբ ծռուում են սրբափրութիւնից, տան մէջ
մտնում է անբարոյականութիւն. խզուում է վրս-
տահութիւնն, հեռանում է հաւատարմութիւնն,
պղծուում է սրբութիւնն, հալածուում է Աստու-
ծոյ երկիւղն, քայքայուում է ամուսնութեան ս.
շինուածն և կործանուում է սիրոյ սիւնն: Այնու-
հետեւ մուտ են գործում ամուսինների սրտերի
մէջ ատելութիւն, խռովութիւն, կռիւ, հեռ, չար նա-
խանձ, իրակալութիւն եւ նենգութիւն: Ամենեւին
սուրբ չեն այսպիսի ամուսինների անկողիններն, այլ
պիղծ այլ նախատինք Ազգին, անպատուութիւն ե-
կեղեցուն, անարգութիւն օջաղին, չար օրինակ զա-
ւակաց և զայթակղութիւն դրացեաց: Կրկնում ենք,
ոչ պատուական է այսպիսի ամուսնութիւնն և ոչ
սուրբ սոցա անկողինն և ոչ ամուսիններն անդամ են
Քրիստոսի: Որպէս զի փեսան և հարսն այլ և կին մինչև
իւրեանց մահն սիրով եւ անըաժան ապրեն միասին,
Պողոս սրբազան Առաքեալն յորդորում է ամուսին-
ները, Միմեանց հնազանդ եղէք Քրիստոսի երկիւ-
ղովն: Կանայք հնազանդ լինելու են իւրեանց մար-
դոց ինչպէս Աստուծոյ, որովհետեւ կնոջ գլուխն մար-
դն է, ինչպէս և Քրիստոս գլուխ է Եկեղեցու, և ինքն
է Փրկիչ մարմնոյ: Այսու ամենայնիւ ինչպէս եկե-
ղեցին հնազանդ է լինում Քրիստոսին, նոյնպէս և
կանայք հնազանդ լինելու են ամեն բանի մէջ իւրեանց
մարդոց: Մարդիկ սիրեցէք ձեր կիները, ինչպէս և
Քրիստոս սիրեց եկեղեցին, և իւր անձը մատնեց նո-

րա համար, որպէս զի աւագանին սրբութեամբ սրբա-
ցնէ եկեղեցին, որ կանգնեցնէ ինքն իւր դիմացն նոյն
փառաւոր Եկեղեցին, որպէս զի չունենայ ոչ մի ա-
րատ կամ աղտեղութիւն կամ ուրիշ այսպիսի պակա-
սութիւն, հապա որ լինի սուրբ և անարատ: Նոյն-
պէս պարտաւոր են մարդիկ սիրել իւրեանց կիները,
ինչպէս իւրեանց մարմինները, ով որ սիրումէ իւր կի-
նը, սիրումէ իւր անձը: Ոչ ոք բնաւ չէ ատում իւր
անձը, այլ սնուցանումէ և դարմանում, ինչպէս և
Քրիստոս իւր Եկեղեցին, որովհետեւ նորա մարմնոյ
անդամներն ենք և նորա մարմնից և նորա ոսկերնե-
րից: Այս պատճառաւ կը թողու մարդ իւր հայրը
և մայրը և կը գնայ իւր կնոջ ետեւից և երկուքն էլ
կը լինին մի մարմին: Այս խորհուրդն մեծ է, բայց ես
ասում եմ Քրիստոսի և Եկեղեցու համար, (Եփես.
Ե. 21—22): Սրբազան Առաքեալն կամենում է մեզ
ասել— ինչպէս Քրիստոս պսակուելով Եկեղեցու վե-
րայ, իւր հետ միացոյց Եկեղեցին և եկեղեցին միա-
նալով Քրիստոսի հետ եղաւ մի մարմին, այնպէս էլ
փեսան կամ մարդն պսակուելով հարսի կամ կնոջ
հետ, միանում են միմեանց հետ և լինում մի
մարմին և միանում Քրիստոսի հետ: Ահա այս է
ամուսնութեան խորհրդի մեծութիւնն:

Երբ մարդ մտնում է մի դռնով, տեսնում
է որ տան մարդոյ և կնոջ մէջ կայ սէր, միաբա-
նութիւն և համաձայնութիւն, իսկոյն զգում է որ
այն տան մէջ թագաւորում է յարատե խաղա-

ղութիւն, քաղցր կենակցութիւն, խաղաղ միտք,
հանդիստ հոգի և անկեղծ սիրով լցուած սրտեր:
Հիւրն կարծում է թէ ինքն գտնուում է Աստու-
ծոյ գերդաստանի և Աստուծոյ Դրախտի մէջ: Եւ
ընդհակառակն երբ մտնում է մի ուրիշ տուն,
տեսնում է որ այդ տան մարդոյ և կնոջ մէջ չկայ
բնաւ սէր, միաբանութիւն և համաձայնութիւն,
իսկոյն զգում է որ նոյն տանից անպակաս են
կռիւ և խռովութիւն, յարատե ատելութիւն,
դառն կենակցութիւն, թունաւորուած կեանք,
տխրալի սրտեր, վրդովուած մտքեր և անմխիթար
հոգիներ: Հիւրն զգում է որ ինքն գտնուում է ոչ
թէ Աստուծոյ գերդաստանի մէջ, այլ մի անախորժ
տեղում: Արդեօք այսպիսի գերդաստանների ծո-
ցում մեծացող տղայ և աղջիկ ի՞նչ կը սովորին իւր-
եանց ծնողներից, արդեօք ի՞նչ տեսակ ապագայ ա-
մուսիններ կը լինին այդ անմեղ գառնուկներն, ար-
դեօք ի՞նչպիսի հայր և մայր կը լինին, ի՞նչպիսի
անդամ հայ հասարակութեան և Հայաստանեաց Ս.
Եկեղեցու, և ի՞նչպիսի դաստիարակ իւրեանց զա-
ւակաց համար ապագայում: Որովհետեւ փոքրներն
ինչ որ տեսնում են մեծերից, այն են սովորում թէ
բարի և թէ չար, թէ լաւ և թէ վատ, թէ օգտա-
կար և թէ վնասակար, թէ առաքինութիւն և թէ
մոլութիւն, թէ վարձք և թէ մեղք:

Ամուսնութեան ամբողջ շէնքը սրբութեան մէջ
կանգուն և անխախտ պահպանողն էին աստուա-

ծային երկիւղն և հաւասարակշիռ ս. սէրն երկու
ամուսնացելոց կողմից: Բայց մօղան, անիծեալ մօ-
ղան երբ մօտ գործեց հայ սրբասէր գերդաս-
տանների մէջ, հալածեց Աստուծոյ երկիւղը և
խախտեց հաւատարմութեան ս. ուխտը, խլեց հայ
գերդաստանների ծոցից ազգային պատուաքեր սո-
վորութիւնները և ներմուծեց անպատուաքեր սո-
վորութիւններ: Այո՛, մօղան, նզովեալ մօղան
կողոպտեց պարզակեցութիւնը և հաստատեց շռայ-
լութիւն, յափշտակեց ս. սէրը և տարածեց ռիւս-
րիմ ատելութիւն. հեղեղի նման քշեց տարաւ
պարկեշտութիւնը և համեստութիւնը, ամօթխա-
ծութիւնը և ազնուութիւնը, պատկառանքը և
սրբութիւնը և լցուց ընտանեկան յարկերը խռո-
վութեամբ և կռուով, անպարկեշտութեամբ և
ամուսնալուծութեամբ, անբարոյականութեամբ և
անբժշկելի ցաւերով: Այո՛ մօղան սուրբ ամուս-
նութիւնը փոխեց շահավաճառութեան, աստուա-
ծագիր պոսակը՝ սակարկութեան, բերաւ հայոց
համար նոր տեսակ մարդավաճառութիւն և բարո-
յական մահաւորութեամբ, որ տարածուած է հայ
երիտասարդաց սրտերի մէջ. և միանգամայն թշուա-
ռացուց և բարոյապէս սպանեց բազմաթիւ անմեղ,
բայց աղքատ և պարկեշտ օրիորդներ և սպառ-
նում է օրէցօր ջնջել հայ ազգութիւնը: Այսօր
միայն Ռուսահայոց մէջ կան հազարաւոր չպսա-
կուած 50 տարեկան հայ երիտասարդներ և 40

տարեկան օրիորդներ շնորհիւ մօղայի: Ամեն մարդ
սպանում է պատահած թունաւոր օձերը և կա-
րիճները, բայց մերայինք դեռ անուցանում են
իւրեանց ծոցերում ազգութիւնը բնաջինջ անող
մօղան: Կանանց, հարսանց և օրիորդաց համար
ամենաթանկագին և աստուածային անկողնապէս
զարդերն են պարկեշտութիւն, համեստութիւն,
ազնուութիւն և ս. սէր: Այս զարդերն ոչ մա-
շուում են և ոչ հնանում: Ոսկեղէն և քարեղէն
և արծաթեղէն զարդերն ոչ ինչ են համեմատելով
այդ առաքինութեանց հետ:

Խոհեմ մարդիկ և խոհեմ ազգեր մտածում
են անցեալի վերայ, հեռատեսում են գալիք ապա-
գան և բարեկարգում են ներկան և առաջիկան:
Եթէ յանկարծ գերեզմաններից ելնէին մեր հան-
գսցեալ պապերն և տատերն, հայրերն և մայրերն,
արդեօք չէին նախատել և յանդիմանել մեզ՝ ասե-
լով. «Մենք ամուսնութիւնը սրբութեամբ պահ-
պանելով աւանդեցինք ձեզ, որ դուք էլ նոյնը
սրբութեամբ աւանդէիք ձեր որդւոց և թոռանց.
բայց դուք աւանդում էք նոցա զեղծում և ապա-
կանութիւն»:

Սուրբ Գիրքն հրէ ասում է, «Պատուական է
ամուսնութիւն ամենեւին և սուրբ անկողինը» իս-
կայն վճռաբար շարայարում է. «բայց գշունս եւ
զպոռնիկս դատի Աստուած»: Սուրբ է Աստուած
և արդար և դրած է սրբարար օրէնքներ: Օրէնք-

ները սրբութեամբ պահելով արդարեւ սուրբ կրօնինը ամենքս էլ: Տէրութեանց օրէնքները չպահողներն անուանուում են զոռ, աւազակ, մարդասպան, եւն: Աստուծոյ ամուսնութեան համար սահմանած՝ օրէնքի դէմ դործող խառնակեաց մարդն եւ կինն անշուշտ կոչուելու էին շուն, շնացեալ, պոռնիկ եւ Բրիստոսի մասնակցութիւնից կտրուած եւ նետուած ապականեալ անղամ, եւն: Եթէ մարմնաւոր թագաւորների օրէնքները քանդողներն սաստիկ պատժուում են, որչափ եւ առաւել Երկնային Թագաւոր Աստուծոյ օրէնքները եւ պատուիրածները քանդող եւ ոտնակոխ անողներն պատժուելու են նոյն իսկ հոգեով եւ մարմնով: Ամենեւին ժամանակաւոր չլինիլ Աստուծոյ տուած պատիժն, այլ յաւիտեական եւ մշտնջենաւոր: Աստուած բնաւ կարօտ չէ քննութեան եւ վիտերի, քանզի սրտագէտ է, Աստուծոյ դատաստանն կարճ կը լինի եւ սարսափելի. «Երթայք յինէն անիծեալք ի հօրն յաւիտենից»:

Ուրեմն, սիրելի զաւակներս, ամեն կերպով զգուշացէք եւ աշխատեցէք որ այսուհետեւ սիրով ապրէք այր եւ կին միմեանց հետ. հեռացէք չհասազգախառնութիւնից եւ պոռնկական սրբապղծութիւնից, հեռացուցէք ձեր յարկերից մօզան ինչպէս թունաւոր օձեր եւ կարիճներ, որ սրբութիւն ձեր բնակարաններն: Աշխատեցէք մաքուր պահել ձեր սրտերի եւ հոգիների սուրբ տաճարները, եւ

բնաւ գայթակղութիւն եւ չար օրինակ չտալ ձեր զաւակներին եւ շրջապատողներին: Աշխատեցէք ձեռք առնել եւ ամուր պահպանել ձեր պապերի եւ նախնաց ընտանեկան կենաց սրբութիւնը եւ խաղաղութիւնը ձեր յարկերի մէջ, որ է այս աշխարհի երջանկութիւնը եւ դատաստանի օրում արժանաւ «Եկայք օրհնեալք Հօր իմոյ» քաղցր ձայնին: Ամէն:

Ե. ԲԱՐՈՋ

«Գրեցի ձեզ, երիտասարդներ, որ դուք զօրացած էիք եւ Աստուծոյ Բանն (Յիսուս Քրիստոս) բնակում է ձեր մէջ, եւ դուք յաղթեցիք չարին: Մի՛ սիրէք աշխարհը. եւ մի՛ սիրէք ինչ որ կայ աշխարհի մէջ: Եթէ մէկն սիրում է աշխարհը, նորա մէջ չկայ Հօր Աստուծոյ սէրն, որովհետեւ այն ամենն որ աշխարհումն է՝ ցացկութիւն է մարմնոյ, եւ ցանկութիւն է աչաց եւ ամբարսաւանութիւն այս կեանքի, որ Հօրից չէ, այլ այս աշխարհից է: Աշխարհս էլ կանցնի նորա ցանկութիւնն էլ. իսկ ով որ կառնէ Աստուծոյ կամքը, նա կը մնայ յաւիտեան» (Ա. Յով. Բ. 14—17):

Շատ բնական է այս, աշխարհիս փորձառու հայրերն միշտ խրատ եւ յորդոր են քրում իւրեանց անփորձ զաւակաց, որպէս զի զգուշացնեն կեանքի մէջ պատահելիք վտանգներից եւ փորձանքներից: Այսպէս անում է եւ փորձառու Յովհաննէս սրբազան աւետարանիչն, որ իւր ընդհանրական թղթով խրատում, յորդորում, քաջալերում եւ զգուշացնում է իւր հոգեւոր զաւակները:

Երիտասարդ բառը լսելով չկարծէք թէ միայն մարդոց համար գրած է ս. աւետարանիչն այս խրատները, այլ եւ չափահաս օրիորդաց եւ հարսանց եւ կանանց համար էլ գրած է: Որովհետեւ կարելի չէ տան կէսը խրատել եւ կէսը անխրատ թողնել, տան կէսը կըլծել եւ կէսը անկիրթ թողնել, արականները ղաստիարակել եւ իգականները թողնել առանց ղաստիարակութեան: Շատ իրաւունք ունէր ս. աւետարանիչն գրելու եւ զգուշացնելու, վասն զի 15 տարեկանից մինչեւ 35 տարեկան հասակ ունեցող երիտասարդ մարդոց, օրիորդաց եւ կանանց ետեւից՝ ամեն քայլափոխում միշտ շրջում են փորձանքներն եւ մեղքերն, ինչպէս որ սովալլուկ գայլերն միշտ շրջում են ոչխարի եւ գառների ետեւից, որ յափշտակեն եւ պատառտելով լափեն:

Գրեցի ձեզ, երիտասարդներ, որ դուք զօրացած էք. կամենում է ասել, ով երիտասարդներ, դուք արդէն չափահաս էք, արդէն զարգացած է ձեր բանականութիւնն, լուսաւորուած են ձեր միտքն ու հոգին եւ հասունցած է ձեր գիտակցութիւնն, այսուհետեւ կարող էք ճանաչել բարին եւ չարը, օգտակարը եւ վնասակարը, վարձքը եւ մեղքը, հոգու բարեկամը եւ թշնամին: Մանաւանդ որ դուք զօրացած էք Աստուծոյ խօսք Յիսուս Քրիստոսով, որ ընաւում է ձեր մէջ, ձեր սրտերի տաճարում: Այդպէս է ասում եւ ինքն Փրկիչն:

«Եթէ ոք սիրէ զիս և զԲանն իմ պահեսցէ, և Հայր իմ սիրեսցէ զնա, և առ նա հկեսցուք և օւթանա առ նմա արացուք» (Թով. ԺԴ. 23): Ինչ անզուգական փառք, ինչ աննման պատիւ, ինչ գերազանց սէր հոգեղէն մարդոց համար: Որովհետեւ այն Աստուածութիւնն—Հայր, Որդի և Ս. Հոգի—Որ բնակում է Սերովբէների և Քերովբէների մէջ, հաճած է բնակիլ ձեր սրտերի մէջ: Որտեղ որ բնակում է Աստուած, այն տեղից հալածուում են ամեն տեսակ չարութիւն, մոլութիւն, մեղք և չար դէեր: Ահաւասիկ սորա համար է ասում Աւետարանիչն, երիտասարդներ դուք զօրացած էք Աստուածութեան ներկայութեամբ. դուք յաղթեցիք երիտասարդական մեղաց և չար ցանկուցեանց, վասն զի դուք Աստուծոյ որդիներն էք և Աստուծոյ պատկերներն:

Ախ, երիտասարդ սիրելի զաւակներս, աղաչում եմ, դուք ամեն ջանք ի գործ դրէք, որ ձեր սրտերից չհեռացնէք զօրացնող Աստուածը, սրբացնող Աստուծոյ ներկայութիւնը: Որովհետեւ Աստուած բնակում է սուրբ տեղերում, եթէ մենք մեր անվայել գործերով հեռացնէք Աստուած մեր սրտերից, այնուհետեւ պարապ և դատարկ չեն մնար մեր սրտերն, այլ կը լցուին ամեն տեսակ վատ մոտածութիւններով, չար խորհուրդներով, այնուհետեւ մեր սրտերն կը դառնան սատանաների բնակարան: Աղաչում եմ ձեզ, երիտասարդ զա-

ւակներս, լաւ մտածեցէք, այո, լաւ մտածեցէք, որ ձեր ս. ամուսնութեամբ և որդեծնութեամբ է շարունակուում Հայոց ազգի պահպանութիւնն և կանգուն ու պայծառ մնում Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին:

Ախ, ինչպէս հասկացնեմ ձեզ Հայոց եկեղեցու ցաւերը և դառն տրամութիւնը, որովհետեւ անկարանում է բացատրել ձեզ գրչի լեզուն: Այսօր տեսնում ենք հազարաւոր չպատկուած և ծերութեան ու պառաւութեան հասակն մանող հայ երիտասարդներ և օրիորդներ: Ախ, սիրելի երիտասարդներ, մի՛թէ՞ դուք խորին ցաւ չէք զգում ձեր այդ վիճակի վերայ մի՛թէ՞ դուք չէք զգում մեր եկեղեցու ներկայ և ապագայ դրութիւնը, մի՛թէ՞ դուք չէք մտածում, որ չամուսնանալով կորուսանում էք ձեր դարուն հասակը, թունաւորում էք ձեր կիանքը, դառնացուցանում ձեր հոգիները, վատ խորհուրդների բնակարան շինում ձեր աստուածաբնակ սրտերը, վշտացնում ձեր ծերունազարդ և պառաւեալ ծնողները, որ հարսի կարօտ օխ քաշելով մեռնում են: Մի՛թէ՞ դուք չէք իմանում, որ չամուսնանալով ընտրում էք ձեզ համար ուրիշ մանապարհ, որ ատելի է Աստուծոյ և մարդոց և միանգամայն անպատուաբեր ձեր օձաղին, ձեր հայ անուան, ձեր եկեղեցուն և կործանիչ ձեր անձին: Մի՛թէ՞ չէք իմանում, որ չամուսնանալով թառամում է ձեր ծա-

դիկ հասակն, խորշումում է ձեր առջից տեսնի,
կնճռոտում է ձեր գեղեցիկ դէմքն, քայքայում
է ձեր ամուր կազմուածքն, ոչնչանում է ձեր որ-
դեծնութեան անգին զօրութիւնն, արագանում է
ձեր անմխիթար ծերութիւնն և իսպառ հեռա-
նում է ձեր սրտի տաճարներից Աստուածութիւնն:
Առանց արեգակի և լուսնի ի՞նչ է աշխարհս,
առանց պտուղների ի՞նչ են տանձի և խնձորի ծա-
ռերն, առանց անուշահոտ վարդի ի՞նչ են վարդե-
նու թուփերն, առանց խելքի ի՞նչ է մարդն,
առանց երեխայի ի՞նչ է տունն, առանց ամուս-
նութեան ի՞նչ է երիտասարդն, առանց Աստուծոյ
ներկայութեան ի՞նչ է սիրտն: Լաւ մտածեցէք,
սիրելի զաւակներս:

Երիտասարդներն չամուսնանալու գլխաւոր
պատճառը վերադրում են օրիորդաց ծանր պա-
հանջներին, ինչպէս են նոր նոր տեսակ զգեստ-
ներ և նորեղուկ զարդեր: Իսկ օրիորդներն,
գլխաւոր պատճառները վերադրում են երիտա-
սարդներին, պատճառաբանելով թէ «երիտասարդ-
ներն կամ ազատօրէն պահում են մի մի օտա-
րազգի աղախին և կամ պահանջում են մեր
ծնողներից մեծաքանակ օժիտ դրամ կամ կալուած:
Եւ որովհետեւ մեր ծնողներից շատերն աղքա-
տութեան պատճառաւ անկարող են լինում կա-
տարել այդ պահանջները, այս պատճառաւ էլ
սպիտակում են մեր մնացեալն և մենք մնում ենք

վեր ընկած մեր ծնողաց տներում և դատա-
պարտուած մեր սեւ օրերը անցկացնելու: Բացի
սորանից երիտասարդներն եթէ ամուսնացած լի-
նէին, այնքան փող չէին խարջել, որքան վատնում
են անվայել ճանապարհով . . . : Այս պատճառաւ
էլ արհամարհուած են Հայոց պարկեշտ, ամօթխած
և ազնիւ օրիորդներն »:

Հայոց երիտասարդների, երկու կողմից էլ ուղիղ
չեն ձեր զանգատանաց պատճառներն. երկու կող-
մից զեղծմանց գլխաւոր և միակ պատճառն է եկա-
մուտ սովորութիւնն, որին անձնատուր եղած էք,
և որն պատճառ եղած է ձեր անտանելի թշուա-
ռութեան և Հայոց ազգի նուազութեան: Դուք
տեսած կը լինիք, երբ վարարում են գետերն,
քշում ու տանում են հեղեղի բերանն ընկած
մարդ, անասուն և գրաստ և խեղդելով սպանում:
Յմանապէս եւրոպական այդ չամուսնանալու և
սակարկութեամբ օժիտ դրամներ պահանջելու սո-
վորութեան հեղեղներն քշեցին և տարան բուն
հայկական ընտիր և ազգային սովորութիւնները,
պատկառանքը և ամօթխածութիւնը, պարզակե-
ցութիւնը և սրբութիւնը, հաւատարմութիւնը և
վստահութիւնը: Նզովեալ սովորութիւն, որ բացի
հայ երիտասարդների համար լայն և ընդարձակ,
բայց աստուածատեաց ճանապարհ, գրաւեցիր հայ
օրիորդաց սրտերը սնտի և կորստական զարդերով
և թշուառացուցիր, պատժեցիր հայ քաղաքացի

արական և իգական երիտասարդները և լցուցիր ամեն տուն ախով ու վախով . . . :

Հայոց երիտասարդների ամուսնութեան բուն դրամազուխն է երկու կողմից հաւասարակշիռ սէրն. ամենաթանկագին օժիտն է երկուստեք հաւատարմութիւնն. անսպառ զանձն է համամիտ և համակամ քաղցրութեամբ կենսակցիլն, անմահական պտուղներն են ծնած զաւակներն և մարդկութեան համար Աստուծուց սրբագործեալ միակ ճանապարհն է ս. ամուսնութիւնն: Ուրեմն ի՞նչ պէս է ներում ձեր խիղճն ամուսնական սրբութիւնը փոխել անառակ կենակցութեան հետ, տան տիկինը՝ աղախնու հետ. սուրբ ուխտի պսակը՝ կորստական օժիտների հետ, որդեծնութիւնը՝ անցաւոր զարգերի և զգեստների հետ, անմահ հոգին՝ վաղանցուկ ցանկութեանց հետ, ի՞նչ հարկ մինչև ձեր մահն թշուառացուցանել ձեր ամբողջ կեանքը:

Հերիք է թողէք այդ օտարամիտ սովորութիւնները, որ անբուն որդի նման գիշեր ցերեկ կրծում են հայ ազգութեան արմատը, օրինակ առէք գոնէ հայ գիւղացի երիտասարդներից և օրիորդներից, որք արհամարհելով այդ ազգակործան սովորութիւնները և միշտ հեռեւելով իւրեանց պապերի զուտ հայկական սովորութեանց, ժամանակին ամուսնանում են սրբութեամբ առանց օժտի և ծնանում զաւակներ, որք տուների շէնքն

ու շնորհներն են և քաղցրախօս քիւքիւններն: Ամուսնացէք և դուք քաղաքացի երիտասարդներ, պինդ բռնեցէք ձեր պապերի ընտիր սովորութիւնը, որով ծնած և սնուցած են ձեզ: Ամուսնացէք միմիայն հայ օրիորդների հետ հեռեւելով «Ծպատդ քոլադ կտրի» առածին. որովհետև հայ օրիորդն լաւ գիտէ ձեր լիզուն, ձեր սովորութիւնները և ձեր եկեղեցու արարողութիւնները, ծէսերը և տօները:

Օժիտների վերայ յոյս դնողներն իւրեանց յոյսը կտրում են նախախնամող Աստուծուց, ձեր յոյսը Աստուծոյ վերայ դրէք, որ յաւիտենական է և մշտնջենաւոր. ձեր յոյսը օժիտ դրամների վերայ մի՛ դնէք որ վաղանցուկ է և կորստական: Սորա համար է ասում ս. աւետարանիչն. «Եթէ մէկն սիրում է աշխարհը, նորա մէջ չկայ Հօր Աստուծոյ սէրն, որովհետև այն ամենն՝ որ աշխարհի մէջ է (և մնում է աշխարհում), ցանկութիւն է մարմնոյ և ցանկութիւն է աչաց և ամբարտաւանութիւն այս կեանքի, որ Հօրից չէ, այլ այս աշխարհից է: Աշխարհս էլ կանցնի, նորա ցանկութիւնն էլ, իսկ ով որ կառնէ (կը կատարէ) Աստուծոյ կամքը, նա կը մնայ յաւիտեան»:

Ազնիւ երիտասարդներ մի՛թէ դուք անհնարին ցաւ չէք զգում, տեսնելով որ ձեզանից շատերն գնում են Նւրուպա՝ առողջ, կայտառ, զեղեցիկ, անդակազմ և աշխոյժ, բայց զալիս են հիւանդ, նիհար, քայքայուած մարմնով, սլլան-

դակուած տեսքով, վարակուած անքնիւծելի ախտով, և իւրեանց հետ բերած հիւանդութիւններով խոչերայի նման վարակում են իւրեանց գերդաստանները:

Այժմ աղաչում եմ, սիրելի զաւակներս, բաւական է. անցածն անցաւ դնաց, այժմ դէ մի յետ նայեցէք, ձեր անցեալ սխալներից օգուտ քաղեցէք, ձեռք առէք ձեր պապենական սովորութիւնները, հեռացէք օտարամուտ վնասակար սովորութիւններից, ողջախոհութեան օրինակ առէք ձեզ համար՝ ձեր հասակակից ողջախոհ ԅովսէփ—գեղեցիկը, Դանիէլ մարգարէն, ԅովհաննէս աւետարանիչը, Հռիփսիմէ կոյսը և ս. Աստուածածինը: Սրբասէր բարեկարգութեան մէջ հաստատեցէք ձեր ներկան և ապագան, յարգեցէք ս. ամուսնութեան օրէնքը, դարձեալ բնակեցրէք ձեր մէջ—ձեր սրբտերում Յիսուս Բրիստոս և զօրացէք Աստուածութեան ներկայութեամբ: Այն ժամանակ ձեր ծնողաց հետ՝ ես մխիթարուած ծերունիս էլ ԅովհաննէս աւետարանչի պէս ուրախութեամբ լցուած կ'ստեմ. «Դրեցի ձեզ, երիտասարդներ, որ դուք զօրացած էք և Աստուծոյ Բանն բնակում է ձեր մէջ. և դուք յաղթեցիք չարին»: Ամէն:

2. ԲԱՐՈՋ

«Բրտամբ երեսաց քոց կերիցես զհաց քո, մինչեւ դարձցիս յերկիր» (ՄՅՆ. Գ. 19):

Քո ճակատի քրտինքներով կուտես քո հացը, մինչև որ կը դառնաս երկիրն, այսինքն մինչև քո մեռնելու օրն պարտաւոր ես աշխատութեամբ ապրել, քո ճակատի քրտինքներով կերակրուիլ և մեռնելուց յետոյ թաղուիլ հողի մէջ: Շատերն կարծեցին թէ Աստուծոյ այս վճիռն սարսափելի պատիժ էր առաջին մարդոց և նոցա հետագայ սերնդոց համար: Բայց երբ ուշադրութեամբ նայենք բնութեան օրէնքներին, կը տեսնենք որ Աստուծոյ ամենամեծ օրհնութիւնն է այս վճիռն մարդկութեան համար: Որովհետեւ տեսնում ենք որ միշտ շարժման և աշխատանաց մէջ են Աստուծոյ բոլոր արարածներն, ոչինչ չկայ պարապ և անգործ: Նրբ բարձրացնում ենք մեր աչքերն դէպի երկինք, տեսնում ենք որ անդադուր շարժման և գործունէութեան մէջ են արեգակն, լուսինն, աստեղներն, մոլորակներն, ամպերն և թռչուններն և նոյն իսկ օդն: Նրբ նայում ենք մեր չորս կողմերն, տեսնում ենք որ բոլոր անասուն-

ներն, գաղաններն, սողուններն, գիռուններն միշտ
շարժման մէջ են և աշխատութեամբ են ճարում
իւրեանց ուտելիքը և խմելիքը և պահպանում
իւրեանց կեանքը մինչև իւրեանց վերջին շունչն:
Աղբիւրներն, գետերն և առուակներն շարունակ
վազելով են պահպանում իւրեանց կենդանութեանը,
ծովերն՝ անընդհատ շարժուելով և ալեկոծուելով և ծառերն ու բոյսերն՝ օդի մէջ տարուբերուելով:

Այս բոլոր արարածոց մէջ բացառութիւն չէր
կարող լինել մարդն, որ մարմնով հոգեղինաց շարքումն է, իսկ բանական հոգւով՝ հրեշտակաց շարքումն, այլ պարտաւոր էր շարունակ աշխատել և գործել և իւր քրտնաթոր աշխատութեամբ պահպանել մինչև իւր մահուան օրն իւր կեանքը և իւր գերդաստանի կենդանութիւնը: Հոտում են անշարժ և լճայած ճահիճներն ու ջուրերն, քոսոտուում են ծոյլ շներն ու կատուներն և սովածութիւնից շատ անգամ մեռնում են ծոյլերն և ուլացող մարդիկ, թող զանազան հիւանդութիւն:

Օրհնեալ վճիռ, օրհնեալ քրտնեք, օրհնեալ աշխատութիւն և օրհնեալ գործունէութիւն: Այժմ օրհնուած է աշխատութիւնն և մինչև անգամ սուրբ: Այժմ ժրաշան աշխատութեանց և դառն քրտանց քաղցր պտուղներն են շողեռաւերն, երկաթուղիներն, հեռագիրներն, հեռախօսներն, զանազան մեքենաներն և ընտիր արհեստներն, որք

միշտ ծառայում են մարդկութեան և մատակարարում մարդոց ամեն տեսակ մարմնաւոր դիւրութիւններ և բարիքներ: Աւելորդ է ասել որ կաղերի, կոյրերի և անգամայոյժների աշխատութեան համար անգամ այժմ հնարուած են տեսակ տեսակ գործիներ, որպէս զի չմնան պարապ և անգործ և չուտեն ձրի հաց, այլ ապրեն իւրեանց ձեռքի աշխատանքով և ճակատի քրտնեքով:

Դուք տեսած կը լինիք, սիրելի եղբայրներ, քոյրեր և զաւակներս միշտ աշխատող մարդ և կին, ծերունի և պառաւ, տղայ և աղջիկ, թէ ինչպէս առողջ, կայտառ, աշխոյժ, եռանդոտ և գործող են լինում աշխատութեան շնորհիւ: Տեսած կը լինիք նաև արհեստաւոր մարդիկ, մշակներ, բեռնակիրներ և տան ու խոհանոցներում անձամբ աշխատող տիկիներ, թէ ինչպէս ախորժակով են ուտում հացը և կերակուրը և խմում պարզ ջուրը, զիւրաւ մարսում կերածները և հանգիստ քնանում քաղցր քնով: Սոյնպէս տեսած կը լինիք և անգործ, պարապ, նստակեաց ու դանդաղ մարդիկ և կանայք, որք միշտ զանգատում են ասելով՝ «Ախորժակ չունիմ», կերած կերակուրներիցս համ չենք առնում, կերածներս չենք մարսում, գիշերներն էլ հանգիստ չենք քնանում, շատ ժամանակ էլ անհանգիստ ենք լինում, և լն...» Այդ ամենի պատճառն այն է որ այդպիսի մարդիկ և կանայք փախչում են աշխա-

խառութիւնից և զանազան չնչին պատճառներով անհնազանդ գտնուում Աստուծոյ արդար վճռին «Քրտամբք երեսաց քոց կերիցես զհաց քօւ մինչև զսարձցիս յերկիր»:

Երկնքի հրեշտակներն անգամ պարապ և անգործ չեն, ինչպէս յիշած ենք մեր Գ. քարոզի մէջ, նոքա էլ ունին իւրեանց աշխատութիւնները և հաւատարիմ են մնում Աստուծոյ հրամանին իւրեանց ծառայութեանց մէջ:

Տիեզերքի ստեղծող Հօր Աստուծոյ Որդին Յիսուս Քրիստոս, որ մեր սիրոյն համար մեզ նման մարդ եղած էր և կոչուեց Որդի մարդոյ՝ յարգեց իւր վճիռը, քանզի շարունակ գիւղից գիւղ, քաղաքից քաղաք ոտքով շրջելով քարոզում էր և մխիթարում, բժշկում էր կաղերք, կոյրերը, գօսացեալները և անդամաւործները և ուրիշ շատ հիւանդներ, որպէս զի այնուհետև նոքա աշխատէին և իւրեանց վաւատելով ապրէին և հասարակութեան վերայ բռն չլինէին: Դատարկութիւնն մայր է ամեն չարեաց:

Պօղոս ս. առաքեալն, որ արհեստիւ խորանակար էր (չափիւ կարող) պարապ ժամերում և օրերում կարում էր վրաններ և ծախում և ապրում իւր ձեռքի աշխատանքով՝ առանց ժողովրդեան ծանրութիւն տալու (Գործք. ԺԶ. 3 և Ա. Կորն. Դ. 12): Սոյն առաքեալն ասում է, «Որ ոչն գործիցէ, կերիցէ մի՛» (Բ. Թես. Գ. 10):

Ով որ չէ ուղում աշխատել, հաց էլ չուտէ: Աստուծոյ արքայութեան դռներն պինդ փակուած են ծոյլերի և չգործողների առաջ. «Ուրից և ծուրից փակեալ է արքայութիւնն Աստուծոյ» «և բռունք յափշտակեն զնա» այսինքն աշխատողներն և հետամուտ եղողներն յափշտակում են Աստուծոյ արքայութիւնը (Մատ. ԺԱ. 12):

Միթէ չգիտէք որ հասարակութեան քրտնութիւնը աշխատանաց արդիւնքովն են կառավարուում աշխարհիս տէրութիւններն էլ, վանքերն էլ, վանականներն էլ, ուսուցիչներն էլ, բժիշկներն էլ, տնտէկ և անկար աղքատներն էլ, որբանոցներն էլ, հիւանդանոցներն էլ, մինչև անգամ երկնքի թռչուններն և գետնի մրջնակներն էլ: Ահա այսպէս ծանր է ժողովրդեան շաւիի բռն, որ կը թեթեւանայ միայն անխոնջ աշխատելով և ժիր գործելով և չափաւոր ապրելով:

Մինչև այս տեղ խօսեցինք մարմնաւոր աշխատանաց և մարմնաւոր հացի և քրտանց մասին. մի քանի խօսք էլ ասենք հոգեւոր աշխատանաց, հոգեւոր հացի և քրտանց մասին: Հազարաւոր տարիներ առաջ ս. Մարգարէներն և ս. Առաքեալներն ինչպէս հոգեւոր մշակներ՝ Աստուծոյ հրամանաւ և ս. Հոգւոյ ներշնչմամբ գրեցին Հին և Նոր-Կտակարանը և թողին մեզ համար Աստուածաշունչը: Մարգարէների և Առաքեալների հոգեւոր աշխատութեանց և քրտանց պտուղներն են

Ս. Գիրքն — Աստուծոյ խօսքերն՝ երկնքից մեզ շնորհուած ինչպէս անմահական հաց և հոգեւոր կերակուր, որովհետեւ ոչ միայն հացիւ կեցցէ մարդ, այլ ամենայն քանիւ, որ ելանէ ի բերանոյ Աստուծոյ: Քանի որ Աստուածաշունչն է Աստուծոյ բերանից դուրս եկած ամեն խօսքերն. քանի որ մարդ մինակ հացով չէ ապրում, ուրեմն, սիրելի եղբայրներ և քոյրեր, մեր ժամանակի մի մասը նուիրենք Ս. Գիրքը կարդալու: Ս. Գիրքն հոգեւոր կերակուր է տալիս մեր հոգիներին, հոգեւոր սնունդ է տալիս մեր մտքերին, աստուածային երկիւղիւն կրթում է մեր սրտերը, ազնուացնում մեր զգացմունքները, զսպում մեր անսանձ կիրքերը, արիւնջնում մեր բանակութիւնը, սանձահարում մեր վատ նայուածքը և մեզ դարձնում Աստուծոյ ճշմարիտ որդիներ: Ս. Գիրքն է մեզ սովորցնում Աստուծոյ անսահման սէրը դէպի մեզ, և մեր բոլոր պարտաւորութիւնները և երախտագիտութիւնը դէպի Աստուած: Ս. Գիրքն է այն միակ անմոլոր ճանապարհ, որ մեզ առաջնորդում է Յիսուս Քրիստոսի հետ դէպի երկինք հօր Աստուծոյ մօտ: Ո՛վ է մեզ մխիթարում մեր սգաւոր, տրտում և տխուր եղած ժամանակի Ո՛վ է մեզ յուսադրում մեր ձախորդութեանց, փորձութեանց և անյաջողութեանց մէջ ընկած ժամանակ: Ո՛վ է զօրացնում մեզ մահուան բոպէին, որ ուրախութեամբ հեռանանք այս աշխարհից և լինինք միայն Քրիս-

տոսի հետ: — Միմիայն Ս. Գիրքն: Այո՛, միայն Ս. Գիրքն է մեր հոգիների կեանքն և կենդանութիւնն, քանզի «Դուք նոքօք համարիք ունիլ կեանս յանձինս»:

Արդ՝ Մարգարէներն և Առաքեալներն հոգեւոր աշխատութեամբ դրեցին Ս. Գիրքը՝ դուք էլ աշխատեցէք կարդալ և շատ կարդալ: Մի՛ տսէք թէ դժուար է Ս. Գիրքն, չենք կարողանում կարդալ և չենք կարողանում հասկանալ, Հաստատ հաւատացէք որ Թղթախաղը սովորելուց դժուար չէ Ս. Գիրքը սովորել և հասկանալն: Այնքան անգին ժամանակներն որ վատնում են մարդիկ Թղթախաղի համար, եթէ նոյն ժամանակների քառորդը նուիրէին Աստուածաշունչը կարդալու, անգիր արած կը լինէին: Ուրեմն աւելի լաւ չէր լինիլ որ կարտի թղթերը թերթելու տեղ թերթէին աւետարանի թղթերը. աւելի օգտակար չէր լինիլ որ կարտով խաղաղալու տեղ՝ խաղային Աստուածաշնչի թղթերը կարդալով: Միթէ դուք չէք տեսիլ Ս. Գիրքի շինած տունը և թղթախաղի քանդած տները. միթէ դուք չէք տեսիլ և չափաւոր ապրող մարդոց թողած մեծագումար հարստութիւնները, որ Թղթախաղով ոչնչացրած են նոցա խաղամոլ և շուայլ որդիքն և մինչեւ անգամ վատնած հայրենի տները, խանութները և կալուածները և թղթախաղում զրաւ դրած նոյն իսկ իւրեանց հագուստները: Դեռ չենք ասում կոպէկ կոպէկ

վաստակելը, և հազարներով, հարիւրներով վատնելը, դեռ չենք ասում որ այդպիսիներն իւրեանց ընտանիքը թողում են միայնակ և անխնամ տների մէջ, դիշերներն խաղում մինչև առաւօտ, խանգարում իւրեանց առողջութիւնները դատարկում քսակները, կտրում քունը, տխուր, տրտում դառնում ատեն. լուսադէմին դռները զարկելով անհանգիստ անում խեղճ ընտանիքը և ծառան և ապա քնանում մինչև կէսօր: Ահա ձեզ թըղթախաղի օգուտներն:

Աղաչում եմ, եղբայրներ, այսուհետեւ ժիր աշխատեցէք և ձեր ճակատի քրտինքով ապրեցէք և ապրեցուցէք ձեր գերդաստանները: Հեռացէք շոյալութիւնից և կծծիութիւնից, ծուլութիւնից և դատարկութիւնից: սիրեցէք չափաւորութիւն, համեատութիւն և աշխատութիւն: Եւ դուք, սիրելի քոյրեր և տիկիներ, աշխատեցէք սիրել տնտրարութիւն և մաքրութիւն, հսկեցէք ձեր խոհանոցի մաքրութեան և կերակուրների վերայ և սեղանների ու ամանների մաքրութեան վերայ, որ առողջապահութեան զլխաւոր դեղերից մին է. ձեր մանուկները դուք կերակրեցէք ձեր օրհնեալ մայրական կաթով: Վերջապէս, աղաչում եմ եղբարք, հեռացէք թղթախաղութիւնից և ձեր զաւակաց չար օրինակ տալուց, ձեզ համար զգուշութեան խրատ առէք թղթախաղութեամբ սնանկացողներից. աշխատեցէք ունակութիւն անել ձեզ և

շատ կարգաւ Ս. Գիրքը և նորա մէջ գտնել ձեր հոգեկան զբաղմունքը և մխիթարութիւնը և բաւականութիւնը: Իզուր մի կորցնէք ձեր թանկագին ժամանակը, Աստուծոյ խօսքը մի՛ փոխէք թղթախաղի հետ: Ս. Գիրքը շատ կարգաւով կը զգաք նորա քաղցրութիւնը. Աստուած օգնէ ձեզ ամեն պարագայում. Ամէն:

11—1
31—31
43—11
33—33
34—43
13—34

Յ Ա Ն Կ

Երես

Մեծ. մեկնաս Մանուկ-աղա

Իրիւ յառաջարան

Ա. Զարոգ

Բ.

Գ.

Դ.

Ե.

Զ.

Ա.—Բ.

1—11

12—16

17—24

25—33

34—42

43—51

829

825 x 600

820

